

VÝBOR MINISTROV RADY EURÓPY

ODPORÚČANIE (94) 12

Výboru ministrov členských štátov o nezávislosti, spôsobilosti a postavení sudcov

(prijal Výbor ministrov 13. októbra 1994, na svojom 518. zasadnutí)

Výbor ministrov, v zmysle článku 15.b Štatútu Rady Európy,

s ohľadom na Článok 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len Dohovor), ktorý ustanovuje, že „každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom“;

uznávajúc základné princípy Organizácie spojených národov dotýkajúcich sa nezávislosti súdnictva, schválené Valným zhromaždením OSN v novembri 1985;

uvedomujúc si dôležitú úlohu sudcov a iných osôb vykonávajúcich sudcovské funkcie pri zabezpečovaní ochrany ľudských práv a základných slobôd;

želajúc si zvýšenie nezávislosti sudcov za účelom posilnenia právneho poriadku v demokratických štátoch;

vedomý si potreby posilnenia postavenia a právomocí sudcov za účelom vytvorenia účinného a spravodlivého systému;

uvedomujúc si potrebu zaistenia riadneho výkonu sudcovských funkcií, predstavujúcich súhrn povinností a súdnych právomocí smerujúcich k ochrane záujmov všetkých osôb,

odporúča vládam členských štátov prijať alebo posilniť všetky potrebné opatrenia na zvýšenie úlohy jednotlivých sudcov a justície ako celku a upevniť ich nezávislosť a spôsobilosť, uplatňovaním najmä týchto princíпов:

Rozsah aplikácie odporúčania

1. Toto odporúčanie je aplikovateľné na všetky osoby vykonávajúce sudcovské funkcie, vrátane tých, ktoré sa zaoberajú vecami z oblasti ústavného, trestného, občianskeho, obchodného a správneho práva.
2. Princípy sformulované v tomto odporúčaní sú aplikovateľné aj pre prísediacich a iné osoby vykonávajúce sudcovské funkcie, okrem tých, o ktorých je z kontextu zjavné, že sa dotkajú len profesionálnych sudcov, tak ako je to v prípade princíпов dotýkajúcich sa odmeňovania a služobného postupu sudcov.

Princíp I. – Všeobecné princípy týkajúce sa nezávislosti sudcov

1. Je treba prijať všetky nevyhnutné opatrenia za účelom rešpektovania, ochrany a zvýšenia nezávislosti sudcov.
2. Mali by sa prijať najmä nasledujúce opatrenia:

- a) Nezávislosť sudcov by mala byť zaručená v súlade s ustanoveniami Dohovoru a ústavnými princípmi, napríklad výslovnými ustanoveniami o nej, zakotvenými v Ústavách alebo iných zákonných textoch, alebo inkorporáciou ustanovení tohto odporúčania do vnútorného práva. Podľa právnych tradícií každého štátu, tieto ustanovenia môžu zakotvovať napríklad nasledovné:
- i. súdne rozhodnutia nemôžu byť preskúmané iným spôsobom ako v odvolacom konaní predpokladanom zákonom;
  - ii. funkčné obdobie sudcov a ich odmeňovanie má byť zaručené zákonom;
  - iii. žiaden iný orgán okrem súdu nemôže rozhodovať o právomoci súdu, ktorá je daná zákonom;
  - iv. vláda, ani štátna správa nie je oprávnená retroaktívne rušiť súdne rozhodnutia, s výnimkou amnestie a udelenia milosti.
- b) Výkonná a zákonodarná moc, má zabezpečiť, že sudcovia sú nezávislí a že sa nepodniknú kroky ohrozujúce ich nezávislosť.
- c) Každé rozhodnutie týkajúce sa služobného postupu sudcov sa musí opierať o objektívne kritéria; výber a postup sudcov sa musí uskutočňovať na základe zásluhovosti, s ohľadom na ich kvalifikáciu, bezúhonnosť, schopnosť a spôsobilosť. Orgán rozhodujúci o výbere a služobnom postupe sudcov musí byť nezávislý od vlády a štátnej správy. Aby sa zabezpečila jeho nezávislosť, musí byť ustanovené, napríklad, že jeho členovia sú vyberaní zborom sudcov a že tento orgán rozhoduje sám o svojich vlastných procedurálnych pravidlách.

Ak však ústavné alebo zákonné ustanovenia alebo právne tradície dovoľujú aby boli sudcovia ustanovovaní vládou, tam majú existovať záruky zaisťujúce, že postupy ustanovovania sudcov sú v praxi transparentné a nezávislé a že rozhodnutia nebudú ovplyvnené inými motívmi ako tými, ktoré sa viažu na horeuvedené objektívne kritériá. Ako príklad sa môže uviesť niektorá alebo niektoré z týchto záruk:

- i. osobitný, nezávislý a kompetentný orgán oprávnený poskytnúť vláde odporúčania, ktorými sa táto v praxi riadi; alebo
  - ii. individuálne právo osoby podať odvolanie proti rozhodnutiu na nezávislom orgáne; alebo
  - iii. orgán oprávnený vydať rozhodnutie poskytuje záruku ochrany proti všetkým neprípustným alebo nevhodným vplyvom.
- d) V rozhodovacom procese sudcovia majú byť nezávislí a konať bez akéhokoľvek obmedzovania, neprípustného vplyvu, nátlakov, hrozieb alebo nevhodných zasahovaní, či už priamych alebo nepriamych, zo strany kohokoľvek alebo z akéhokoľvek dôvodu. Zákon má stanoviť sankcie na postih osôb, ktoré by chceli takýmto spôsobom ovplyvňovať sudcov. Sudcovia musia bezpodmienečne slobodne rozhodovať spory nestranným prístupom, podľa svojho vlastného presvedčenia a svojho vlastného výkladu faktov, v súlade s pravidlami platného práva. Sudcovia nemajú byť povinní podávať správu o podstate veci v ich prípadoch nikomu mimo justície..

- e) Rozdeľovanie vecí nemôže byť ovplyvnené želaniami niektorej strany, alebo inej osoby nejako zainteresovanej na rozhodnutí veci. Rozdeľovanie sporových vecí je prípustné len istým spôsobom, napríklad žrebovaním, automatickým rozdeľovaním podľa abecedného poriadku alebo iným analogickým systémom.
  - f) Konkrétne sudcovi nemôže byť vec odobratá bez prijateľného dôvodu, ako je napríklad vážne ochorenie alebo existencia konfliktu záujmov. Každý takýto dôvod, ako aj spôsob odobratia veci musia byť uvedené v zákone a nemôžu byť ovplyvnené záujmom vlády alebo štátnej správy. Každé rozhodnutie o odobratí veci sudcovi musí byť vydané orgánom, ktorý je rovnako nezávislý ako sudcovia.
3. Sudcovia, či sú už menovaní alebo volení, majú mať garantovaný výkon funkcie do dosiahnutia veku, kedy majú povinne odísť do dôchodku alebo im končí funkčné obdobie, kde také existuje.

Princíp II. – Autorita sudcov

1. Každá osoba, ktorej sa sporová vec dotýka, vrátane štátnych orgánov alebo ich predstaviteľov podlieha autorite sudcu.
2. Sudcovia majú disponovať dostatočnými právomocami a mať možnosť ich uplatňovať za účelom plnenia svojich povinností a ochrany svojej autority a dôstojnosti súdu.

Princíp III. – Primerané pracovné podmienky

1. Aby sa sudcom vytvorili primerané pracovné podmienky na dosiahnutie želaných výkonností, je potrebné najmä:
  - a) prijať dostatočný počet sudcov a zabezpečiť im potrebnú výchovu a vzdelávanie, napríklad praktickú účasť na súde a, ak je to možné, na iných úradoch alebo inštitúciách pred ich menovaním, ale aj počas trvania ich služobného postupu. Takáto výchova a vzdelávanie má byť pre sudcov bezplatná a má byť zameraná hlavne na platnú legislatívu a judikatúru. Kde je to vhodné, mala by zahŕňať študijné pobyty sudcov na európskych a zahraničných inštitúciách a súdoch;
  - b) zaistiť, aby postavenie a odmeňovanie sudcov bolo adekvátne dôstojnosti ich profesie a zodpovednosti, ktorú na seba berú;
  - c) stanoviť jasnú štruktúru služobného postupu, ktorá umožní uplatniť sa schopným sudcom;
  - d) zabezpečiť, aby sa sudcovia pri svojej práci mohli oprieť o pomocný personál a vhodné technické vybavenie, osobitne kancelárske pomôcky a informatiku, aby mohli konať efektívne a bez zbytočného odkladu;
  - e) prijať opatrenia, ktorými by sa zverili činnosti nerozhodovacieho charakteru iným osobám, v súlade s Odporúčaním Rady Európy č. R (86) 12 týkajúcim sa opatrení na zabránenie preťaženosti sudcov.

2. Majú byť prijaté všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie bezpečnosti sudcov, ako je zabezpečenie justičnej stráže v priestoroch súdov, alebo zabezpečenie policajnej ochrany sudcom, ktorí by sa mohli stať, alebo sú, obeťami závažných hrozieb.

Princíp IV. – Združenia

Sudcovia majú mať možnosť slobodne vytvárať združenia, samostatne alebo v spojení s iným združením, ktorých úlohou je zabezpečovanie ich nezávislosti a ochrana ich záujmov..

Princíp V. – Sudcovská zodpovednosť

1. Sudcovia sú povinní v priebehu súdneho konania ochraňovať práva a slobody každej osoby.
2. Sudcovia majú povinnosť a majú mať i právomoc uplatňovať svoje sudcovské povinnosti tak, aby zabezpečili správnu aplikáciu zákonov a aby rozhodovanie vecí bolo spravodlivé, účinné a rýchle.
3. Sudcovia majú mať hlavne nasledujúce povinnosti:
  - a) konať vo všetkých sporoch nezávisle a bez akýchkoľvek vonkajších vplyvov;
  - b) rozhodovať spory nestranným spôsobom v súlade s ich vlastným zhodnotením skutkových okolností prípadu a znalosťou práva, zabezpečiť spravodlivý súdny proces všetkým stranám a aby procesné práva strán boli rešpektované v súlade s ustanoveniami Dohovoru;
  - c) nekonať alebo sa vzdať konania len vtedy, ak existujú na to opodstatnené dôvody a v žiadnom inom prípade. Takéto dôvody majú byť uvedené v zákone a môžu sa týkať, napríklad, vážnych zdravotných problémov, konfliktu záujmov alebo záujmov spravodlivosti;
  - d) ak je to potrebné, vysvetliť sporovým stranám nestranným spôsobom procedurálne otázky;
  - e) tam, kde je to vhodné, nabádať sporné strany na uzavretie súdneho zmieru;
  - f) odôvodniť rozhodnutie jasne a úplne, používajúc zrozumiteľné výrazy, okrem prípadov, kedy zákon alebo zaužívaná prax ustanovuje ináč;
  - g) podstúpiť každé potrebné vzdelávanie, aby mohli vykonávať svoje povinnosti riadne a efektívne.

Princíp VI. – Zanedbanie výkonu povinností a disciplinárne delikty

1. Ak sudcovia nevykonávajú svoje povinnosti riadne a efektívne alebo v prípade disciplinárnych deliktov, musia sa prijať všetky potrebné opatrenia, ktoré neohrozujú sudcovskú nezávislosť. V závislosti od ústavných princípov a právnych tradícií každého štátu, takéto opatrenia môžu zahŕňať napríklad:

- a) odňatie vecí sudcovi
  - b) preradenie sudcu na výkon iných sudcovských úloh v rámci súdu;
  - c) finančné sankcie, ako napríklad zníženie odmeny sudcu na určité obdobie;
  - d) pozastavenie činnosti.
2. Ustanovení sudcovia nemôžu byť natrvalo zbavení funkcie bez zákonných dôvodov až do času, kedy dosiahnu vek na povinný odchod do dôchodku. Takéto dôvody, ktoré majú byť presne definované zákonom, sa môžu vyžadovať v krajinách, kde je sudca zvolený na určité obdobie, alebo sa môžu uplatniť v prípadoch, keď sudca nie je schopný vykonávať svoju sudcovskú funkciu, keď je trestne stíhaný, alebo závažným spôsobom porušil disciplinárne pravidlá.
3. Ak musia byť prijaté opatrenia podľa odsekov 1 a 2 tohoto článku, štáty majú posúdiť možnosť vytvorenia, v súlade so zákonom, osobitného oprávneného orgánu, ktorého úlohou má byť uplatňovanie všetkých sankcií a disciplinárnych opatrení, pokiaľ tieto nie sú súčasťou právomoci súdu, a ktorého rozhodnutia majú byť preskúmané najvyšším súdnym orgánom, alebo, aby to bol tento samotný najvyšší súdny orgán. Zákon má zaručiť také zodpovedajúce procesné pravidlá, aby sudca mal všetky záruky na spravodlivý proces v súlade s ustanoveniami Dohovoru, napríklad aby vec bola prejednaná v primeranom čase a aby mal možnosť vyjadriť sa ku všetkým vzneseným obvineniam.